Rok I. Żydowska Gazeta Robotnicza. Organ partyi socyalno-demokratycznej. Nr. 8.

די אַדרעסע פֿון דער רעדאַקציע
און אדמינִיסטראַציע :
Jüdische Arbeiter Zeitung
Kraków,
Sławkowska 29.

טעלעפֿאָן נומער 624

איינצעלנע נומערן 8 העל.

יודישע
ארבייטער-צייטונג
ארגאַן פֿון דער סאציאל-דעמאקראטישער פארטיי.
ערשיינט יעדען פרייטאג.

אבאָנאמענטס-פרייז :
יעהרליך : 4. קראָנען.
האַלביעהרליך : 2. קראָנען.
פֿיערטעליעהרליך : 1. קראנע.

פרייז פֿון אַנאָנסען :
פֿיר יעדער שורה פעטיט אָדער
איהר פלאַטץ 10 העללער.

Kraków, 26 Maj 1905. נומר 8. קראָקוי, 26 מאי, 1905.

וואס ווילען זיי?

III.

א בעזונדער אָרגאַניזאציע דאָרט, וואו די ציעלען פֿוןביידע אָרגאַניזאַ־ציעס זענען איינע און די זעלבע, קען נור ברענגען שאָדען שוין דערפֿאַר אַליין, ווייל זי איז איבריג. און אין אַ קאמפף איז יעדעס איבריגע זאַך שעדליך. די שטרעבונג פֿון אַלע פאָליטישע פאָרטייען און פֿאַר אַלעם די סאָציאַליסטישע איז צו קאָנסאלידירען, צו פֿעראייניגען אלעס, וואָס קען זיך פֿעראייניגען, וואָס שטרעבט צו דעם זעלבען ציעל. און עס איז גאַנץ נאַטירליך, ווייל אין יעדען קאמפף און פֿאָר אלעם אין פאָליטישען מוזען זיך די געגנער מיט איינאַנדער רעכענען. און די געגנער פֿון דער אַרבייטער קלאַסע אין גאַליציע, סיי די קריסטליכע און סיי די יודישע — די שלאַכטא און די בורזשואַזיע זענען פֿעראייניגט אין איין אָרגאַניזאַציע נעגען דעם ארבייטער פֿאָלק. די גרויסע ערד־בעזיטצער טרעטען אויס אין איין אָרגאַניזאַציע, אונטער די פֿיהרונג פֿון דעם פוילישען צענטראלען קאָמיטעט, ניט קיקענדיג אויף דעם, וואָס אַ גאַנץ גרויסער פראָצענט גרויסע ערד־בעזיטצער זענען יודען; די יודישע פֿאַבריקאנטען און באַנקירען געהערען צו די זעלבע האַנדעלס־הייזער, וואָס די פוילישע און קעמפֿען מיט זיי צוזאַמען נעגען אונז — אַרבייטער. זיי פֿערשטעהען יאָ, אַז דאָרט וואו אַ יודיש געשעפֿט ליענט נעבען אַ קריסטליך געשעפֿט, דאָרט וואו זייערע קלאַסענאינטערעסען זענען די זעלבע, דאָרט הייסט צוטהיילען זיך אויף בעזונדערע אָרגאַניזאַציעס: מאַכען זיך אַליין אַ היזק, דאָס פֿערשטעהען אונ־זערע שטאַרקע נעגנער, און מיר דאַרפֿען, לויט דעם רעצעפּט פֿון די סעפּאַראַטיסטישע טהעאָרעטיקער, זיך צוטהיילען, צורייסען אויף שטיקער. נאָך וואָס? כדי די שלאַכטא און בורזשואַזיע זאָל אונז לייכטער איינשלינגען? כדי מיר זאָלען אָנווערען אין ניכען אויך דאָס, וואָס מיר האָבען מיט אַזוי פֿיעל שווערע מיה אויסגעקעמפֿט? כדי צו שטערען מיט די אייגענע הענד, דאָס וואָס מיר האָבען יאָהרען לאַנג געבויט? ניין, דאָס זענען מיר זאָגאַר די סעפּאַראַ־טיסטען ניט חושד און דעריבער מאַכען מיר זיי אויפמערקזאַם אויף די געפֿאַהר, וואָס אַ בעזונדער יודישע אָרגאַניזאַציע מוז ברענגען.

אָבער דאָס איז נור איין קליינער טהייל, און פֿיעליכט דער קלענסטער, שאָדען, וואָס אַזאַ צושפּאַלטונג קען מיט־ברענגען. דעם אויבען דערמאַהנטען שאָדען וועלען מיר פֿאָרמולירען אַלס אַ מאַטעריעלען און איצט וועלען מיר איבערגעהען צום מאָראַלען שאָדען. פֿאַר אַלעם פֿאַר די יודישע אַרבייטער זעלבסט. טראַכט׳ן דעם, וואָס די „טהעאָרעטיקער״ פֿון דער אָבגעזונדערטקייט האָבען אויסגעטראַכט אַ נייע טהעאָריע און כלומר׳שט געוואָלט בעווייזען (אין גראָס־מאַנס בראָשור) אַז דער יודישער פּראָלעטאַריאַט איז אין דער זעלכער שייכות צום רעשט יודישען פֿאָלק, ווי דער הונד אויף דער ערד צום הונד אין דער שטערען קאָנסטעליאַציע, זאָגט אונז דאָס לעבען גאָר עטוואָס אַנדערש. דאָס לעבען זאָגט אונז, אַז אויב וועלכער פּראָלעטאַריאַט, איז עס דער יודישער, וועלכער איז איינגעוואַקסען אין די ניט פּראָלעטאַרישע קלאַסען. איך מיין די קליינבירגער. ביי אַלע אַנדערע נאַציאָנען שטאַמט דער ארבייטער מעהרסטען טהייל פֿון דאָרף, פֿון וועלכען ער ווערט אָבער אין גאַנצען אָבגעריסען, ווייל ער פֿאָהרט פֿון דאָרט אָב אין שטאָדט. די קליינבירגערליכע קלאַסע איז ביי אַלע אַנדערע נאַציאָנען זעהר אַ קליינע, אַ פֿערשווינדענדע. גאָר אַנדערש איז עס ביי יודען. דער יודישער פּראָלעטאַריאַט שטאַמט ניט פֿון אויסער דער שטאָדט, ער שטאַמט פֿון דער זעלבער שטאָדט, פֿון דער קליינבירגער קלאַסע, וועלכע איז נאָך עד היום דאָס ראשו ורובו פֿון דעם יודישען פֿאָלק. די שייכות פֿון דעם יודישען פּראָלעטאַריאַט צו די יודישע קליינבירגער איז נאָך דעריבער אַ גאַנץ גרויסע, אַזאַ גרויסע, אַז עס שאַדעט זאָגאַר אָפטמאָל זיין קלאַסען זעלבסט בעוואוסט זיין, ווייל רעוואָלוציאָנעריש נעזינט איז ער שטענדיג, אונצופֿרידען איז ער שטענדיג, אָבער דאָס אַליין איז ווייניג אין קלאַסען־קאמפף. דאָרט דאַרף מען האָבען אַנ׳אָרגאַניזאַציאָנס־מאַטעריאַל, פֿון וועלכען מען זאָל קענען אויסבויען אַ שטאַרקע און אַ דויערנדע אָרגאַניזאַציע. און אַזאַ מאַטעריאַל איז נאָך דאָס יודישע פּראָלעטאַריאַט עד היום ניט. דאָס ווייסען גוט אַלע, וואָס האָבען זיך בעשעפֿטיגט מיט יודישע געווערקשאַפֿטליכע אָרגאַניזאַציעס, ניט נור ביי אונז אין דער קבצן׳ישע גאַליציע, נור זאָגאַר אין לאָנדאָן און אַמעריקא.

אַזוי איז איצט, ווען דער יודישער פּראָלעטאַריאַט איז פֿעראייניגט מיט דעם פוילישען פּראָלעטאַריאַט, ווען ער וואָלט זיך פֿון איהם אָבטהיילען וואָלט די שייכות ווערען נאָך אַ גרעסערע.

וואָס איז דערפֿון געדרונגען? — אַז ווייל דער יודישער פּראָלעטאַריאַט האָט מיט זיינע קליינבירגער אַ גרויסען שייכות אין פאָליטישער (רעגירונגס־אַנטיסעמיטיזמוס), רעליגיעזער און זאָגאַר קולטורעלער הינזיכט, וועט ער זוכען מיט זיי צוזאַמען געמיינזאַמע מיטלען, אָדער, וואָס איז איינס און דאָס זעלבע, ער וועט אין גאַנצען אַראָבגעהען פֿון דעם קלאַסענגרונד. וואָס קען איהם פֿיהרען צום זיעג, צו דאָס וועט זיין דער ציוניזמוס, אָדער אַנ׳אַנדער שאָוויניסטישער שלייער אויף די אויגען — איז ענאַל. פֿון סאָציאַליזמוס וועט עס דעם אָבגע־זונדערטען יודישען פּראָלעטאַריאַט דערווייטערן, און דאָס וועט שפּעטער אַרויסרופֿען אַ רעאַקציאָן, ווי איבעראַל, וואו די ערפֿאָלגען ענטשפּרעכען ניט די האָפֿנונגען, אַזוי ווי מיר זעהען עס שוין ביי די ציוניסטען.

נור די גרעסטע געפֿאַהר, וועלכע מיר זעהען אין דער אָבגעזונדערטקייט פֿון דעם יודישען און קריסטליכען פּראָלעטאַריאַט, איז דער פֿאַקט, וועלכען די פּראַקטיק לעהרט אונז, אַז בעזונדערע אָרגאַניזאַציעס ברענגען צו גלייכגילטיגקייט און גלייכגילטיגקייט — צו שנאה. מיר וואָלטען זיך אַלזאָ מיזען ריכטען, אַז דער יודישער און קריסטליכער פּראָלעטאַריאַט, ניט קוקענדיג אויף דעם, וואָס זיי האָבען די זעלבע ציעלען, אָבער קעמפֿענדיג אין צוויי בעזונדערע אָרגאַניזאַציעס, וואָלטען אָנפֿאַנגען ווידער ווערען איינער צום אַנדערן גלייכגילטיג און נאָכהער שונאים. לאָמיר זיך ניט נאַרען. מיר ווייסען גאַנץ גוט, ווי פֿיעל האָט יעדער איינציגער קריסטליכער און יודישער אַרבייטער טראָגט אַרויס פֿון זיינע קינדערישע יאָהרען צו אַנדערע גלויבענס. אַריינטרעטענדיג אין די סאָציאַל־דעמאָקראַטישע רייהען, נעהמט ער זיך דורך מיט דעם געדאַנק פֿון גלייכהייט און ברידערליכקייט. אָבער ווערטער אַליין האָבען ניט קיין ווירקונג דאָרט, וואו דאָס לעבען שטריכט נעגען זיי, ניט די ווערטער אַליין האָבען עוקר מן השורש געוועזען די רעליגיעזע און שאָוויניסטישע געוויקסען פֿון די הערצער פֿון דעם פוילישען און יודישען פּראָלעטאַריאַט, נור דער פֿאַקט, אַז דער יודישער און קריסטליכער אַרבייטער האָבען אָנגעהערט צו איינער און דער זעלבער אָרגאַניזאַציע; דער פֿאַקט אַז זיי האָבען געפֿיהרט דעם זעלבען קאמפף אין די זעלבע רייהען. ווען דאָס אָבער וואָלט אויפֿהערען, אין אַזאַ צייט, ווען דער קלעריקאַליזמוס איז נאָך אַזוי שטאַרק, ווען די גאַנצע לופֿט איז נאָך אָנגעזייגט מיט ראַסען און רעליגיעזע פֿיינדשאַפֿט, ווי באַלד, מיט איין וואָרט, דאָס לעבען וואָלט ווידער ווערען פֿאַר אָבגעזונ־דערטקייט, דאַן וועלען ניט העלפֿען די שעהנסטע פּראַזען.

און נאַטירליך וואָלט דערפֿון ליידען נור דער פּראָלעטאַריאַט — דער יודישער און דער קריסטליכער, ווייל די יודישע בורזשואַזיע איז נאָך ניט געפֿאַלען אויף׳ן קאָפּף און דענקט נאָך ניט זיך אָבצוזאָנדערן. די בורזשואַזיע וועט אַלזאָ אויסנוצען דעם מאָמענט און וועט בעפֿאַלען יעדען פּראָלעטאַריאַט בעזונדער.

די פאגראמען אין רוסלאנד.

ווער האט ארגאניזירט די פאגראמען?

צום בירזש. וויעד. (א רוסישע צייטונג אין פעטערסבורג) שרייבט מען פֿון מעליטאָפּאָל:

„אויף מאָרגען נאָכ'ן ערשטען טאָג פֿון די אונאָרדנונגען האָט זיך ארויסגעשטעלט, אַז 45 קראָמען זענען צוראַבירט און אַנ'ערך פֿון הונדערט הייזער זענען חרוב געוואָרען. פֿערוואונדעט זענען איננאַנצען 15 מענשען. דעם 19־טען אין דער פֿריה איז אין שטאָדט געווען שטיל. גערעדט אָבער האָט מען שטאַרק, אַז אויך אין דעם טאָג וועלען פֿאָרקומען אונרוהען. 11 אַ זייגער האָט זיך ווידער צונויפֿגעקליבען אַ גרויסער המון פֿון די אַרומיגע דערפֿער און אַרום 2 אַ זייגער ביי טאָג האָט דער המון, בעוואָפֿענט מיט העלצער און פֿלעקער, זיך פֿערקליבען אַרום דעם אוטשאַסטאָק און געפֿאָדערט, אַז מען זאָל בעפֿרייען זייערע אַרעסטירטע חברים. באַלד אָבער איז אָנגעקומען אַ ראָטע סאָלדאַטען און האָט פֿערטריבען דעם המון. נאָך די סאָלדאַטען איז אויך באַלד געקומען די אַרמיניסטראַציע פֿון שטאָדט: דער איספּראַווניק, דער גאָלאָווא און אַנדערע. די אָרדנונג איז געוואָרען איינגעשטעלט.

אויפֿ'ן אַנדערן טאָג האָט מען זיך גענומען צו דער אויספֿאָרשונג; עס זענען געקומען דער סלעדאָוואַטעל, דער פּראָקוראָר און דער גובערנאַטאָר. עס האָט זיך אַרויסגעשטעלט, אַז פֿערוואונדעטע זענען פֿאַראַן 25 מאַן, דער'הרג׳עטע — איינער נישט. אַרום 30 פֿאַמיליעס זענען איננאַנצען צוראַבירט געוואָרען און געבליבען ליגען אונטער'ן אָפֿענעם הימעל. אויף מאָרגען האָט דער גובערנאַטאָר געלאָזט רופֿען אין דומע די פֿאָרשטעהער פֿון דער יודישער קהילה, און אויך די אָנפֿיהרער פֿון דער זעלבסט־שוץ; עס זענען אויך געקומען פֿיעל פֿון די, וואָס האָבען געליטען פֿון פּאָגראָם.

אין זיין רעדע, מיט וועלכער ער האָט געווענדט צו די יודען, האָט דער גובערנאַטאָר אין אַלץ בעשולדיגט די יודען. „די יודען, האָט ער געזאָגט, האָבען מיט זייער העזה'דיג אויפֿטרעטען געגען דער רעגירונג אַליין אַרויסגערופֿען דעם פּאָגראָם". די יודען זענען, ווי ער האָט געזאָגט, אין דעם טאָג כלומר'שט אַרומגעגאַנגען מיט פֿאָהנען און געשאָסען „אין פֿאָלק". „אייער לעבען ליגט אין אייערע אייגענע הענד, האָט ער געזאָגט: פֿיהרט זיך אויף אַנדערש, ווען ניט — וועלען נישט קיין בעאַמטע, נישט קיין שטיקעס, נישט קיין ביקסען אימשטאַנד זיין אייך צו ב'שיצען פֿון דעם פֿאָלקס־כעס"...

דענסטמאָל איז אַרויס פֿון עולם איינער אַ רוסישער סוחר, וואָס האָט אויך געליטען פֿון די חוליגאַנעס, און האָט מיט טרעהרען אין די אויגען זיך געווענדט צום גובערנאַטאָר: „איך — אַ פּראַוואָסלאַוונער און אַדעלינער, פֿערזיכער אייך, אַז די יודען זענען אין דעם אַלעם גאָר נישט שולדיג, זיי האָבען זיך אויפֿגעפֿיהרט שטיל און רוהיג און קיין שום שנאָה איז צווישען זיי און די קריסטען נישטאָ און איז אויך נישט געווען. דער גאַנצער פּאָגראָם — דאָס איז די אַרבייט פֿון אַ באַנדע רויבער און חוליגאַנעס". איין אַנדערער מיטגליעד פֿון דער דומע האָט געזאָגט דעם גובערנאַטאָר, אַז פֿערשידענע מענשען האָבען איהם דערצעהלט און ער ווייסט עס אויף זיכער, אַז דער גאַנצער פּראָגראָם איז געווען אָרגאַניזירט פֿון פֿיהרער, אַז זיכערע מענשען האָבען איהם אפילו אָנגעוויזען דעם אָרט, וואו די אָרגאַניזאַטאָר־עס האָבען זיך געזאָלט צונויפֿקלויבען.

איינער האָט דאָ דערצעהלט, אַז דער וואָאינסקי נאַטשאַלניק האָט איהם מודיע געווען (דערביי איז אויך געווען דער סאַניטאַר־דאָקטאָר), אַז דער זשאַנדאַרמסקי ראָטמיסטר האָט דעם 19־טען אָר־גאַניזירט אַ גאַנצע באַנדע פּאָגראָמשטשיקעס... דער סאַניטאַר־דאָקטאָר האָט בעשטעטיגט זיינע ווערטער.

אין דעם איינענעם טאָג איז דער גובערנאַטאָר געווען אין זעמסקען שפּיטאָל, וואו עס זענען געלעגען אַ סך פֿערוואונדעטע, דאָ האָט דער זעמסקי דאָקטאָר דערצעהלט דעם גובערנאַטאָר, אַז דעם 19־טען אין דער פֿריה האָט ער געזעהן מיט זיינע אייגענע אויגען פֿאָלגענדעס:

אויף דער אַקימאָווער גאַס איז דורכגעגאַנגען פֿון שטאָדט אַ המון, אונגעפֿעהר פֿון 20 מאַן פֿאַרביי דער קאַנצעליי פֿון דעם וואָאינסקי נאַ־טשאַלניק. דעם המון האָט מען אָנגעשטעלט ביים הויף פֿון דער קאַנצעליי, וואו עס איז געשטאַנען דער זשאַנדאַרמסקי שטאַב־ראָטמיסטר מיט אַ זשאַנדאַרמסקי אונטער־אָפֿיציר; די לעצטע האָבען געשמועסט אַ מינוט 10 מיט'ן המון. נאָכדעם האָט זיך דער המון געלאָזט צום בית עולם. אין אַ מינוט 10—5 אַרום האָט זיך דער המון ווידער אומגעקעהרט צו דעם זעל־בען אָרט. נאָר דאָס מאָל — שוין אַ מאַן 80—70. דער זשאַנדאַרמסקי אָפֿיציר האָט ווידער געשמועסט מיט'ן המון. אין עטליכע מינוט אַרום האָט דער אָפֿיציר אינאיינעם מיט'ן אונטער־אָפֿיציר זיך געלאָזט געהן צו ליבער־מאַנ'ס טשוגון־גיסעריי. פֿון דאָרטען זענען זיי אַרויסגעגאַנגען מיט אַ גרויסען המון, בעוואָפֿענט מיט שטיקער אייזען. דער אָפֿיציר האָט מיט דער האַנד געוויזען דעם המון אויף אַקימאָווער גאַס, וואָס פֿיהרט אין שטאָדט. און דער המון האָט זיך געלאָזט אַהינצו...

דער גובערנאַטאָר האָט אויסגעהערט די ערצעהלונג און האָט באַלד אַרויסגערופֿען דעם זשאַנדאַרמסקען פּאָלקאָווניק פֿון סימפֿעראָפּאָל, אים צו ערקלעהרען דעם צופֿאַל. עס איז אַרויסגערופֿען געוואָרען דער דאָקטאָר און

עס האָט זיך געהערט אַ פּאַטש אין וואַסער און דער אַרבייטער איז געש־ווימען. פֿון דער צווייטער זייט טייך האָט זיך געהערט אַ פֿערצווייפֿעלטער געשריי פֿון זיין פֿרוי, וועלכע האָט געבראָכען די הענד:

— יוסף קום צוריק! יוסף קום צוריק!

נאָר יוסף איז ווייטער געשווימען. ער איז אַרונטער אונטערן וואַסער, זוכענדיג דעם געטרענקטען און איז ווידער אַרויף געשווימען. פֿליצלונג האָבען זיך זיינע פֿיס פֿערפּלאָנטערט אין וואַסער־געוויקסען. ער האָט זיך אַ וואָרף געטהון איין מאָל, נאָך אַ מאָל, ער איז אַרונטער אונטערן וואַסער, צוריק אַרויף געשווימען און האָט אַ געשריי געטהון פֿערצווייפֿעלט:

— רעטעט!

ער האָט אָנגעהויבען מיטביידע הענד צו שלאָגען דאָס וואַסער, אָבער עס האָט ניט געהאָלפֿען. מיט אַ פֿערשטיקט קול האָט ער שטיל גערופֿען: רבונו־של עולם! און ער איז פֿערשוואונדען געוואָרען.

טיקי! טיקי! האָט געשריגען ה' נורי, און דאָס פּנים איז איהם זעהר בלאַס געוואָרען. די דאַמע מיט'ן שערם זעהענדיג די קאַטאַסטראָפֿע איז שטיל געבליבען, זי איז ווי פֿערשטיינערט געוואָרען און האָט אידיאָטיש געקוקט אויפֿ'ן וואַסער.

פֿון יענער זייט טייך האָט זיך געהערט דאָס זעלבע געשריי:

— יוסף קום צוריק!

און שרעקליך איז אַזאַ געשריי פֿאַר אַ מענשען, וועלכער קען שוין ניט צוריק געהן. מען האָט איהם אַפֿילו ניט געפֿונען, האָטש מען האָט אַרום געזוכט דאָס אָרט ווי ער איז פֿערשווינדען געוואָרען. און האָטש מען האָט געזוכט ווייטער, אויב דאָס וואַסער האָט איהם אַוועק געטראָגען — אַלעס אומזיסט. עס האָבען זיך בעוויזען אַנדערע שיפֿלעך. אויף איין שיפֿעל איז געזעסען דעם אַרבייטערס פֿרוי.

— איך האָב געזאָגט — האָט זי געוויינט — ער האָט ניט געוואָלט הערען! צו איז דאָס מעגליך צו עס קען זיין. ער זאָל דערטרונקען ווערען? ער איז דאָך געשווימען ווי אַ פֿיש!

ה' נורי, האָט צו געבונדען דאָס שיפֿעל, וואו די דאַמע מיט דעם ווייסען שערם איז ביז יעצט געשטאַנען פֿערשטיינערט פֿון פֿערווינדערונג. קיינער האָט זי דאָ ניט געקענט. זי איז געווען פֿון אַן אַנדערע שטאָדט. ווען דער ה' נורי איז צו איהר צו געגאַנגען, האָט ער זיך אַ נייג געטהון און געזאָגט:

— וואָס פֿאַר אַן אונגליק... צוויי אָפּפֿערס אין איין מאָל. יענער אָרעמער פֿאָטער פֿון אַ הויז געזינד, וועלכער האָט זיך זעלבסט געאָפּפֿערט אום צו רעטען אַ צווייטען...

און ווייענדיג פֿערווינדערט פֿון דער דאַמעס שווייגען, האָט ער ווייטער געזאָגט — צו איז דאָס געווען אַ מיטגליד פֿון אייער הויזגעזינד? געווים איהם מאַן אָדער אַ זוהן?

די דאַמע האָט געשוויגען. ניט וויסענדיג שוין וואָס ער זאָגט האָט דער ה' נורי ווידערהאָלט:

— דער אָרעמער פֿאָטער פֿון הויזגעזונד, וועלכער האָט אַוועק געשטעלט דאָס עסען אום צו רעטען אַ חבר... נאָר עס האָבען איהם פֿערפּלאָנטערט וואַסער־געוויקסען. דאָס איז געווים געווען די אורזאַכע פֿון דער קאַטאַסטראָפֿע מיט... וואו דען... מיט איהם פֿאַמיליאַנט!

די דאַמע האָט זיך אָנגערופֿען:

— דאָס איז ניט געווען מיין פֿאַמיליאַנט, דאָס איז געווען מיין הונד.

און זי איז שנעל אַוועק געגאַנגען, אָבער זי האָט געווים געהערט שרייען קולות: אַ הונד אַ הונד! מען האָט בעדויערט דאָס פֿעריתום'שע הויז־געזי'נד און מען האָט פֿערפֿליכט דאָס טהיער.

— הם — האָט געמירמעלט ה, נורי, — ווען מיר וואָלטען דאָס פֿריהער געוואוסט!...

איבערז. נ. ק.

דאָס זענען די שאָדענס. וואָס מען קען שוין היינט פאָראויסזעהען, אויסער נאַטירליך איבער־ראשונגען, אין וועלכע אזא סיטואַציע איז רייך... יעדער איינ־ציגער יודישער אַרבייטער מוז זיך אלזאָ גוט מיישב זיין, בעפאָר ער וויל מאַכען אזא געפעהרליכען שפּריינ.

ליעדער.

אַך! א שוואַרצע מרה שחורה
ליענט אויף מיין געמיטה;
טרעט ניט אָפּ פֿון מיר קיין רגע,
היט מיין יעדען טריט.

און איהר בייזער שלעכטער פּנים
שרעקט מיין יונגע ליעד. —
און דאָס קומט ארויס פֿון הארצען
בלאַס און קראַנק און מיעד!

ווען איך זעה די העלע שטערען
וואַכט מיין בייגשאַפט אויף געשווינד
און מיר דאַכט זיך, אז זיי זאָגען:
אַך, דו אָרים, עלענד קינד!

זעה: מיר טויליען זיך צוזאַמען
און מיר לייכטען העל און שעהן...
האָסטו נאָר קיין איינציג פריינד ניט?
תמיד וואַנדערסטו אליין!

אין א העלע נאַכט, צום הימעל
הויב איך אויף מיין בליק,
און איך פרעג: וואו איז דער שטערען
פֿון מיין לעבענס גליק?

און א וואָלקען קומט א שוואַרצער,
הילט דעם הימעל איין... —
גאָט! צו ווילסט ניט, אז מיין טענה
נ׳ הימעל זאָל אריין?!

מיט טרעהרען בעגריס איך דעם מאָרגען,
דעם ליכטיגען, פרעהליכען שטראַהל;
די נאַכט, אוי, זי האָט מיך פערמוטשעט,
צוגאָסען אין בלוט מיר דאָס גאַל!

מיין פינסטערער, עלענדער עבר
געקומען צו חלום איז מיר;
פֿון וועהטאָג, פֿון שמערצליכען אומעט,
צושפּרונגען מיין הארץ איז ניט שיעור!..

. . . .

איך האָב מיין ליעד געשיקט
אין דער וועלט אַריין —
עס זאָל דערצעהלען דאָרט
פֿון מיין קלעגליך זיין...

און איינמאָל ביי דער נאַכט
עפענט זיך די טהיר,
און טרויעריג מיין ליעד
קומט אַריין צו מיר.

און זאָגט: פערשטיקט מיין קול
(האָט דעם לעבענס רויש;
אין דער וועלט דער גאַנצער
הערט מיך קיינער אויס!

ס. ק.

פעליעטאָן.

ססס

רעטונג.

פֿון

פּאול מאַרגעריטע.

ביים טייך האָט זיך געהערט א געוואַלטיג געשריי. א שעהנע דאַמע מיט א ווייסען שערם אין דער האַנד איז געלאָפען ביים ברעג פֿון טייך און געשריגען מיט אַלע קרעפטען:

— רעטעט מענשען! ער טרענקט! רעטעט!

אין דער זעלבער צייט איז ביים טייך קיינער ניט געווען. די איינוואוינער, וועלכע האָבען ניט ווייט געוואוינט, האָבען יעצט מיטאג געגעסען. אויף דעם געשריי פֿון דער דאַמע האָבען זיך אָנגעהויבען עפענען די פענסטער; פערשידענע פער־ווינדערטע פּנים׳ער האָבען זיך פֿון די פענסטער בעוויזען. פֿון איין הויז איז אַרויס אַן ארבייטער און האָט זיך אַנידער געשטעלט, ארום קוקענדיג זיך פֿון וואַנען געהט דאָס געשריי. נאָך איהם האָט זיך בעוויזען א צווייטער — נורי.. דיעזער איז אריין געשפּרינגען אין א שיפעל, וועלכעס איז געשטאַנען ביים טייך, דען פֿון דאַנען האָט מען בעסער געזעהען. מיט דער האַנד האָט ער זיך פערשטעלט די אויגען פֿון דער זון. די דאַמע מיט׳ן ווייסען שערם האָט געשריגען וואָס א מאָל העכער:

— רעטעט!

— וואָס טהוט מען? — האָט זיך אָנגערופען נור, און האָט זיך אַרויס גע־בויגען פֿון שיפעל — וואָס טהוט מען?

ער האָט אָנגעהויבען אויפצובינדען דעם שטריק, מיט וועלכען דאָס שיפעל איז געווען צוגעבונדען. ער האָט דאָס געטהון לאַנגזאַם און געקלעהרט. וואָס מעהר ער האָט געקלעהרט, אַלס לאַנגזאַמער האָט ער דעם שטריק אויף געבינדען. [illegible] איז דען ניט גרינג זעלבסט דערטרינקען צו ווערען, ווען מען רעטעט עמיצען?

צוויי טריט פֿון איהם איז געשטאַנען דער אַרבייטער, וועלכער האָט פּלוצלינג א געשריי געטהון:

אַ, דאָרט וועהט איהר... אַ קאָפּ מיט שוואַרצע האָר! האָב ניט קיין מורא! — האָט ער געשריגען צום געטרענקטען — האַלט דיך נאָך א ווילע! און ניט קוקענדיג אויף זיין פרוי, וועלכע האָט איהם צו גערעדט דאָס ער זאָל געהן צום מיטאָג, האָט ער אַראָבגעוואָרפען פֿון זיך דאָס האַלאַטעל און דאָס וועסטעל.

דאָס געשריי פֿון דער דאַמע אויף יענער זייט ברעג פֿון טייך האָט ניט אויפגעהערט. עס איז געווען שרעקליך.

דאָס גאַנצע נורי׳ס הויזגעזינד, וועלכעס איז געווען געעהרט אין שמידעשטעל איז אַרויס פֿון הויז, האָבען זיך געגאַפיעט. די בעל הבית׳טע האָט צו נורי א געשריי געטוהן:

— שווים צו מיט׳ן שיפעל און יוסף זאָל מיט דיר געהן!

דעם אַרבייטערס פרוי האָט געשריגען:

— האַלט איין מיין מאַן, עס קען זיך נאָך עפּעס געשעהען. ווער עס וויל יענעם רעטען ווערד זעלבסט פערלוירען. וואָס געהט אונז אָן די דאַמע?

נורי האָט אַלזאָ אויפגעבונדען דאָס שיפעל, געהאַפּט א ווינקעל [illegible] צו געשווימען צו די דאַמע מיט׳ן שערם, וועלכע האָט געבראָכען די הענד און געמאַכט פערשיעדענע טראַגישע פּאָזעס. אויף׳ן שנאבעל פֿון שיפעל איז געשטאַנען דער אַרבייטער, וועלכער איז געווען אויסגעטהון און גרייט אריין צו שפּרינגען אין וואַסער, אום צו כאַפּען דעם קאָפּ פֿון׳ם געטרענקטען.

— האָבען זי ניט קיין מורא! — האָט געשריגען ה׳ נורי, — מיר [illegible]

— וואָס פאַר אַן אונגליק! האָט זיך אָנגערופען יוסף — דער קאָפּ מיט שוואַרצע האָר איז אַרונטער אונטערן וואַסער!

אנדערע זאכען און דאס אלעס האט די פארטיי נישט פערזארגט. איז מיר נעקומען די אנטווארט, וואס צו די יודישע פערזאמלונגען, דאס איז לינענט דארף איך דערפון נישט קלערען און ווען עס האט זיך געטראפען, אז מען האט אמאל בעשלאסען קיין יודישע פאלקס־פערזאמלונג אבצוהאלטען איז דערפון נישט געדרונגען דאס מען מוז האבען איין סעפאראט פארטיי.

אז מען האט אויף דער פראווינץ גאר נישט געטהון ווייס איך דאס אין די גרעסערע שטעדט וואו עס איז געוועזן מעגליך זענען דא פעראיינען אהן די „נייע פארטיי פיהרער" און אין די קלענערע שטעדטלעך איז די זאך, דאס אדער זיי זענען אזוי נאאיוו און קענען נישט די פערהעלטניסע אדער זיי האבען איין שלעכטען ווילען און זוכען פערשיעדנע בלבולים אבי צו מאכען פארווירפע.

ווענען זשארגאן שריפטען ווייסען זיי אליין גוט, אז די פארטיי האט ווי וויים מעגליך געוואלט דיעזעלבע ארויסגעבען נור עס זענען ליידער נישט געוועזען קיין מיטארבייטער, וועלכע זאלען שרייבען. קאלפארטירען א. ז. וו. און ווען עס זענען יעצט, א דאנק דער פארטיי, וועלכע ארבייט שוין 15 יאהר, דא אייניגע וואס וואלטען געקענט זעהר פיעל טהון, קומען זיי צ נעהן און שרייען: מיר וועלען ארבייטען. נור קודם וועלען מיר אייך גוט א ריינטער קריכען אונטער דעם... מיר וועלען קודם אנמאכען א געשריי, לאז די וועלט אונזערע נעהמען אויך קענען און דער נאך... דער נאך וועלען זיי ערשט געהן צו. . . .!! אזוי ווי מיר האבען שוין געהאט א סאך, ווי צ. ב. אייניגע האבען אים יאנואר 1900 אין לעמבערג אויף דעם קאנגרעס שטארק ארויס געטרעטען גענען אונזערע אבגעארדנעטע, אז זיי טרעטען וועניג רעוואלוציאנעריש ארויס אין פארלאמענט. אבער היינט האט זיך זייער רעוואליציאן געענדיגט מיט דעם, דאס מען הערט נישט פון זייער געביין, חאטש זיי זענען דא אין גאליציען! און נאך צו געהן טעארעטישע קעפ, וועלכע נעבען מיר דאס זעלבע, נור זיי שרייען, אז זיי זענען גאר גרויסע טעארעטיקער ווייל ווען עס איז דא איין פ. פ. ס. ד. ווילען זיי א ז. פ. ס. ד. דאס לאז איך זיי איבער, ווייל דאס גאנצע געשריי איז דורך עטליכע גרויסע קעפ וואס האבען געהאט פלאטץ צו וואקסען אין די סאלעס פון נימנאזיום. דאס קען זיך מיר עפים נישט זמיעשטשען, לאזען זיי דערווייל דאס אליין האלטען.

און לויט די אויספיהרונגען פון גענ. דר. א ד ל ע ר, נעם איך ארויס, אז זיי וועלען זיך מיט איין צייט מיט דעם גאנצען געשריי אליין שעהמען און בושה אנגעהמען ווייל איך נישט! טראטץ דעם וואס קיינער האט נישט ארויס געקוקט אז איך זאל מיך אזש אזוי פיעל צו צושרייבען איבער דער זאך, האט מיר מיינע געוויסען, וועלכער איז שוין געוואהנט נור מיט דער ארבייטער זאך צו בעקימערן, גענויט, אז איך זאל דא ווי מען קומט פערדרייען דעם ארבייטער דעם קאפ. מיט דעם וואס איינער וועלכער רייסט אב די 4 געלע פאסיקלעך אדער ער טראגט זיי נאך אפשר נאר! וואס אין זיין מוח ווערט געבארען דאס זאל דער ארבייטער מוזען אויף די פלייצעס דערפילען, — מיין מיינונג אויסזאגען. און וועניגסטענס מיר א ביסיל לייכטער צו מאכען האב איך געבעטען דעם גענ. רעדאקטער ער זאל מיר דעם פלאטץ אין אונזער צייטונג ערלויבען! יוסף ז י נ מ א ן.

II.

קאלאמעא.

ערלויבט אויך מיר א פאר ווערטער איבער די זא גענאנטע „סעפאראטיסטען" צו זאגען. אין זייער אויפרוף זאגט איהר, אז די פ. פ. ס. האט אונז יודען נישט גענעבען קיין פרעסע, קיינע אניטאטארען און איך אלס יודישער ארבייטער מוז אייך בעקעמפפען און זאגען, אז עס איז ליגינט, דען די פארטיי האט איינגעווענדעט אלע מעגליכקייטען, די יודישע פרעסע צו ערהאלטען. עבען די קראקויער און לעמבערגער גענאסען האבען דאס יודישע בלאט נישט אונטערשטיטצט, עטליכע לעמבערגער גענאסען האבען געקויפט א פאר נומערן צו קרייצער; געקער, סאך, בלינד און פיעל אנדערע האבען קאלפארטירט אלאנדאנער צייטונג, די גענאסען אין קראקוי האבען נעזאגט: מיר לעזען דעם „נאפזשוד", און הייטע מאכט איהר א פארוואורף, אז די פארטיי האט אייך קיין פרעססע נים געגעבען? איהר זאגט, אז די פארטיי האט אונז קיינע אניטאטארען געגעבען? איך ווייס, אז מיר האבען אין קאלאמעא אבגעהאלטען פיעל בעזונדערע יודישע פערזאמלונגען און דאצו אין שבת אדער יום־טוב. אויף דיעזע פערזאמלונגען איז אם מייסטען געקומען דר. ד י א מ א נ ד און האט געשפראכען גראדע ניכט פאלניש. האט איהם די פארטיי דאפיר פיליכט אויסגעשלאסען? פיעלע יודישע פערזאמלונגען האט גענ. דאקטאר ש א ר ר אבגעהאלטען, האט איהם די פארטיי דאפיר איינען פארוואורף געמאכט? די וועלט זאגט א שפריכווארט: דער דאקטאר קען נישט אורטהיילען נור דער חולה, דען ער פיהלט ווי עס טהוט איהם וועה. וויר קאלאמעאר טלית־וועבער זענען איבערצייגט וואס מיר קענען ערווארטען פון איין סעפאראטער יודישער פארטיי; מיר האבען שוין מעהרע־רע קעמפפע מיטגעמאכט, יאהרען לאנג געשטרייקט און מיר זענען לויטער יודישע ארבייטער. וואס האבען אונז די יודישע גענ. מיטגעהאלפען? צו יענער צייט האט א גענאסע מיט דעם נאמען יארוסיעוויטש איין בוי אין קאלאמעא געהאט, איינעם אבענדס איז ער אים פעראיינס לאקאל געקומען און האט געפרעגט, ווער איז אבמאן פון שטרייק־קאמיטע. ער האט ארויסגענומען איין סומע געלד און האט אויף דעם שטרייק געגעבען און האט פערלאנגט מעהרערע זאמעל־ליסטען און האט יעדע וואך איינע זאמלונג געבראכט. מיר האבען איהם גישט געקענט און מיר האבען נישט געוואוסט אויב אזא איינער איז דא אין קאלאמעא. דאנענען אבער פון די יודען האבען מיר ערהאלטען פון לעמבערג 1,30 פל. מיט 8 אונטערשריפטען און דערצו א מגן דוד; דר. ראזענהעק אין קאלאמעא האט איין סומע געלד אויף אונזער פירמע געזאמעלט און האט עס אין זיין טאש געשטעקט. מיר האבען אויך די איבערצייגונג געהאט, אז די יודישע בורזשואזיע געהט האנד אין האנד מיט דער קריסטליכער, מיר האבען אויך געזעהן ביי די רייכסראטהסוואהל, דאס די יודישע בורזשואזיע האט געדינגען דיענסטמענער און זיי אויף דעם קריסטליכען פאלק געהעצט, עבען אזוי האבען אויך די קריסטליכע בורזשואזיע געמאכט, דאס קריסטליכע פראלעטאריאט אויף די יודישע וועהלער. אבער די ביידע פארטייען זענען געזעסען אין קאפע־הויז צוזאמען, די גלעזער געקלאפט און דאס פראסטע פאלק האט זיך פאר זיי געשלאגען, אבער מיר סאציאלדעמאקראטען האבען די אויפגאבע, דער בלינדער מאסע די אויגען צו עפענען און גיט דען וועג צו פערשטעלען; מיר זענען אין גאליציען שוין גוט ענטוויקעלט, מיר האבען שוין קרעפטע, פערטרעטער אין פארלאמענט צו שיקען; מיר האבען אויך די מעגליכקייט אין געמיינדעראטה צו וועהלען, טאקי דאס פיהלען אונזערע געגנער, זיי שמעקט דאס נישט, אז מיר זענען אין גאליציע אויך ענטוויקעלט. זיי האבען זיך צור אויפגאבע גענומען צווישען אייך אריין צו מישען און אייך די קעפ צו פארשלאגען מיט נאציאנאליזמוס אזוי ווי איהר אליין זייט איבערציינט, מעהרערע ציוניסטען זאגען מיט שטאלץ: אז אבגעארדנעטער ברייטער איז א ציוניסט; ער האלט אפט פארטר ענע פאר אונז. ווען קארל לוענער וואלט געוועזן אין גאליציען וואלט ער אויך געזאגט, אז ער איז א ציוניסט און וואלט אויך פארטרענע געהאלטען.

האפפענטליך ביי אונז אין קאלאמעא האבען זיי נישט דעם פלאטץ פאר דערארטיגע אגיטאציאן צו פערברייטען, ווען עס איז צו צוויי גענ. בונדיסטישע אויפרופע אין הונדערטע געקומען, נאמענס אקאדעמיקער הערער גענ. פוכס.

וויר האבען באלד איין זיטצונג איינבערופען און מיר האבען פערלאנגט פון די גענ. אנערקלערונג, מיט וועלכער פארטיי זיי זענען, ווייל מיר ווילען דאס פארפיילטע פון אונז ארויסווערפען. די גענאסען האבען ערקלעהרט אז זיי וועלען זיך נישט מעהר מיט די אויפרופע בעשעפטיגען און אלע אויפרופע באלד דעם לאקאל־קאמיטע איבערגעבען. איך שליס מיט איין רוף:

האך די אינטערנאציאנאלע סאציאלדעמאקראטיע! האך די סאלידאריטעט!

דער ארבייטער נפתלי קעסטען.

פון פראווינץ.

זאנטאג דען 14 מאי, איז געוועזן אין דעם פעראיין „סילא" א גרויסע פאלקס־פערזאמלונג, מיט דעם טאגעסארדנונג: די טהייערונג פונ'ם לעבענס־מיטעל. דער רעפערענט איז געוועזן גענ. ד"ר מ א ר ע ק פון קראקוי. אין א 2 שטונדיגער רעדע, האט ער ארומגערעדט די פערהעלטניססע פון דער ארבייטער קלאסע צו די קאפיטאליסטען. דער רעדנער האט אויסגעוויזען, דאס דער גאנצער ארבייטער גראשען געהט אין די הענד פון די קאפיטאליסטען. דאס טראטץ דעם אלעם אזוי טהייער איז, מוז דער ארבייטער מיט דעם זעלבען לאהן וואס ביזהער לעבען. דערנאך האט מען געשפראכען איבער דעם באיקאט פון דער פראפינאציאן, וואס דויערט שוין 5 מאנאט, טראטצדעם וואס די פראפינאטארען האבען געגעבען געלד דעם קאמיטע, דאס מען זאל טרינקען, איז איהנען נישט געלונגען. דען די ארגאניזירטע ארבייטער לאזען זיך נישט אזוי לייכט אבקויפען, די פראפינאציאן האט ביז היינט היזק 30,000 קראנען, און דאס איז געבליבען אין די ארבייטערס טאש.

מיט סאצ. דעמ. גרוס שמעיה שוסס.

דער בעל־הבית פֿון ליבערמאַנ׳ס גיסעריי. דער בעל־הבית פֿון גיסעריי האָט דער־צעהלט פֿאָלגענדעס: די ערשטע צווי טאָג יום־טוב איז ער גאַרניט נעוועזן אין שטאָדט. קומענדיג צוריק אַהיים דעם 20־טען, האָט ער געפֿרעגט די דיענסט, וואס הערט זיך אין דער־היים. אין דער היים איז אַלץ רוהיג,— האָט זי געענטפֿערט — אָבער פֿון דער פֿאַבריק האָט דער המון צושלעפּט אייזען. דעם 21־טען האָט ער זיך דערוואוסט פֿון עטליכע אַרבייטער, אַז אַ המון אונטער דער פֿיהרונג פֿון אַ זשאַנדאַרמסקען אָפֿיציר האָט געהייסען עפֿענען דעם טויער, איז אַריין אין הויף און צוגענומען אַלעס אייזען... איין אַרבייטער האָט נעוויזען, אַז איין אָפֿיציר האָט זיך געווענדט צו איהם מיט פֿאָלגענדע ווערטער: „וואָס שטעהסטו און בעוואַפֿענסט דיך ניט״? דער אָפֿיציר, זאָגט מען, האָט ערקלעהרט דעם עולם, אַז די יודען האָבען כלומר׳שט אַרומגערינגעלט די צערקווע און ווילען זי פֿערברענען צוזאַמען מיט די קריסטען, וואָס געפֿינען זיך אין איהר״.

דער פּאָגראָם אין טראָיאַנאָוו. וועגען דער הרינה אין טראָיאַנאָוו זענען דאָ אין „וואָלין״ — פֿאָלגענדע פּרטים:

מאָנטאג זענען דורכגעפֿאָה־רען יודען דאס שטעדטיל טראָיאַנאָוו. זיי זענען געפֿאָהרען אויף דריי פֿוהרען. די פּויערים אין שטעדטיל, אנגעשראָקען פֿון דער זשיטאָמירער מהומה, האָבען אָבגעשטעלט די פֿוהרען און גענומען פֿאַנאַנדער־פֿרעגען, וואוהין פֿאָה־רט מען דאס. די יודען האָבען געענטפֿערט, אַז זיי פֿאהרען קיין זשיטאָמיר אוי־ף אַ משפּט. דאס האט זיך געלעגט אויפ׳ן שכל און פּויערים האבען עס געגלויבט.

די פֿוהרען זענען אָבגעפֿאָהרען, און די פּויערים האבען אנגעהויבען ריידען צווישען זיך. דא איז ביי זיי עפּיס אַריין אַ חשד אין קאָפּ. וואָס הייסט — האבען זיי זיך געפֿרעגט — יודען פֿאָהרען אַליין אויף אַ משפּט? געוועהנליך פֿאהרען בעת מעשה אויך קריסטען. איז מען ווידער געלאָפֿען נאך די פֿוהרען און אנגעהויבען פֿאָדערן, די יודען זאלען ווייזען זייערע אויספֿאָדערונגען. אָט איז געוואָרען אַ קריעג, און דער סוף איז נעוועזן, אַז מען האט 10 יודען דער׳הרג׳עט אויפ׳ן ארט.

די יונגע מענשען פֿון טשורנאָוו, וואס זענען דער׳הרג׳עט געוואָרען אין טראיאַנאוו, הייסען: יעקב בּן־ציון בהרב יוסף אהרן מתוק (17 יאהר אַלט), יעקב ב״ר מענדיל בראדסקי (24 יאהר), פנחס בן יעקב הורוויץ (21 יאהר), דוב זאלאטאר (25 יאהר), אייזיק בילענקין (18 יאהר), זעליק בן צבי, יעקב שערמאַן, יוסף לייב משה בעריל שלום׳ס. דעם 10־טען יעקב מיטנאָוועצקי האט מען שווער פֿערוואונדעט. נאך איינינע זענען פֿערוואונדעט.

די דער׳הרג׳עטע האט מען קובר געווען מיטוואך, דעם 27 אפּריל, אין טראיאַנאוו.

אַרבייטער שטימען.

I

שקלאָה, דעם 15/5.

טראָטץ דעם דאָס איך בין קיין טהעאָרעטיקער און קיין צייטונג־שרייבער, ערלויבע איך מיר אין דיעזען נומר פֿון אונזער צייטונג איינינע אורזאַכען צו ברענגען, דורך וועלכע איך קען די נייע „יודישע פּאַרטיי״ נישט אַנערקענען פֿאַר גוט און צו וועלכער איך קען נישט צו שטעהן. איך שרייב אויך נישט דאַרויף, איך זאָל וועלען חלילה חאָטש איינעם פֿון די אַנהענגער פֿון די סעפּעראַטיסטען אַברייסען אָדער איין ניי מיטגליעד נישט צו לאָזען. דען לויט איך האָב קענען געלערענט איינינע אַנפֿיהרער פֿון זיי ווייס איך, דאָס באַלד קענען זיי שרייען דאָס איך טרעט נעגען זיי ארויס דערפֿאַר, ווייל איך וויל נעפֿעלען די אַנפֿיהרער פֿון פּ. פּ. ס. ווי דאָס איז געוועזן דער פֿאַל אויף איינינע פֿערזאַמלונגען אין פּשעמישל, חאָטש איך האָב ביז׳ יעצט ניע אַלס עפֿענטליכער נעגנער פֿון דעם „סעפּאראַטיזמוס״ נישט אויפֿגעטרעטען. איך זאָג, דאָס איך האָב אַלס עפֿענטליכער נעגנער נישט אויפֿגעטרעטען, איז דאָס נעוועזן דער פֿאַר, ווייל איך האָב נעהערט איין נעשריי, אַז עס זענען נעקומען נײ־ע מענשען, וועלכע האָבען נייע טיטלען, די יודישע מאַסע אויפֿצוּוועקען פֿון דעם שלאָף און אַז איך וועל נאָך קענען זעהען, ווי אַלע יודישע אַרבייטער פֿון גאַליציען וועלען צוזאַמען שטעהען אונטער דער פֿאָהן פֿון פֿרייהייט. און נור דערפֿאַר וואָס איך גלויב נישט אין קיין נסים, בין אך נישט צו געפֿאַלען מיט די הענד און פֿיס צו זיי, און האָב נישט נעשריגען, „אַז, ביז היינט איז קיינער נישט געוועזן, וועלכער זאָל נעוועזן וועלען זיין ערנסטען זינן, די יודישע מאַסע פֿון דעם קאַפּיטאַליסטישען גלות אויסרייסען. ניין איך וויל זיין דער ערשטער, וועלכער וועל דאָס בעווייזען״. איך האָב געהערט דאָס אין קראַקוי איז שוין דאָ 400 יודישע אַרבייטער אָרגאַניזירט (נאַטירליך אַ דאַנק דעם סעפּאַראַטיזמוס!) מען האָט מיר ווייטער דערצעלט, אַז אין לעמבערג זענען שוין אַלע יודישע אַרבייטער אין די פֿאַך אָרגאַניזאַציאָן איינגעשריבען. קורץ מען האָט מיר פֿאָרגעשטעלט, אַז עס זענען דאָ פֿערשיעדענע גרינדע, אויף וועלכע די נייע פּאַרטיי קען זיך ערהאַלטען, נור דאַשינסקי מיט זיינע מאַכערס, זיי זענען די שונא ישראל׳ס און דורך זיי ווערט אַלעס געשטערט, אַז אפילו דער נעג. דר. אַדלער אין ווינן האָט גאָר נישט דאַנגען, און נאָך פֿערשיעדענע אַנדערע זאַכען. און דאָס האָט מיך געהאַלטען צווישען האַמער און אַמבאָס.

נור אָט דערלעב איך גאָר איין נייע זאַך, איך האָף עס זאָל שוין זיין דער ערשטער מאַי, וועל איך האָבען די געלעגענהייט צו זיין דאָס יאָהר אין לעמבערג (ווייל פֿון דעם דאָרף איז בלויס 4 מייל) און דאָ וועל איך ערשט זעהן, וואָס איין אַרבייטער יום־טוב הייסט. איך בין גאַנץ פֿריה אויפֿגעשטאַנען, בין מיט דעם ערשטען צוג געפֿאָהרען און 9 אַ זייגער בין איך שוין געוועזן אין לעמבערג. איך קום אין מיין פֿעראיין צו די „מעטאַלאַרבייטער״ האָב איך געזעהן די פֿרייליכע יום־טוב׳דינע פּנים׳ער און באַלד זענען מיר צוזאַמען געגאַנגען אויף נאָשעוועסקי פּלאַטץ. אָבער דאָ זעה איך גאָר עפּעס אַנדערש, פֿון איין זייט קומען אָן טויזענדער אַרבייטער מיט פֿרעהליכע מינעס און לויפֿען גיך צו דער בימה, וואו די רעדנער וועלען רעדען; פֿון דער אַנדערער זייט זעה איך, ווי עס קומען אָן אַ 100 יודישע אַרבייטער מיט צוויי פֿעהנדלעך „יוננענדליכער אַרבייטער פֿעראיין״ און „בעקעראַרבייטער״ מיט איין געזאַנג. איך פֿרעג וואָס איז דאָס? — דאָס זענען די „סעפּאַראַטיסטען״. באַלד קומט צו מיר צו איין אַרבייטער און שרייט אַרויס: עס איז שעהן, מען שרייט דאָס עס זענען נישט מעהר ווי 100 און דאָ איז דאָ אפשר 300. אַנשטאַט צוצוגעבען איין יום־טוב׳דיגען כאַראַקטער דער פֿערזאַמלונג לויפֿט מען אַרום. די „סעפּאַראַטיסטען שרייען: ביז היינט האָט מען דאָס נישט געזעהן, דאָס איז אונזער אַרבייט (עס קומט איין אייך אַרדער פֿון ציבעלע שיילאַכטס). עס שטעהען פֿערשידענע גרופּקאַלעך און קריעגען זיך; מען שרייט פֿערשיעדענע לעמבערגער ווערטלעך, וועלכע איך האָב נאָך נישט געהערט. באַלד הער איך שרייען: „איין אַנבייסען האָבען מיר געגעסען איין פּויליש אָבער אַ מיטאָג וועלען מיר עסען אונזער איינענס״ (איך פֿערגין עס אייך) און נאָך פֿערשיעדענע אַנדערע. ווען מען זאָל נישט געווען אַנפֿאַנגען די פֿערזאַמלונג וואָלט איך געווען פֿערגעסען וואו איך בין! דאָס אַלעס האָט זיך מיר פֿאָרגעשטעלט, אַזוי ווי איך וואָלט געווען אויף איין אָדפּוסט אויף די קאַלוואַריע נור טראָמפּייטאַלעך און פֿייפֿעלעך האָבען געפֿעהלט. וועהרענד דער פֿערזאַמלונג האָב איך געזעהן, ווי אונזערע „סעפּאַראַטיסטען״ מיט די פֿערשיעדענע „גרינדער פֿון איין פּאַרטיי״ דאַרפֿען נישט הערען די רעדנער נור אָבצוהאַלטען גרופּענווייז דיסקוסיאָנען (אפשר זענען זיי שוין אַזוי ראַפֿינירט, אַז די רעדנער ווי נעג. דר. וויראָסטעק אָדער האַנקעוויטש זענען פֿאַר זיי מינדערוויכטיג, אַז מען זאָל זיי אויף דער מאַי פֿערזאַמלונג הערען, ווייס איך נישט) דאָס האָט מיך שוין נישט געלאָזט ווייטער בלייבען אינדערפֿערענט נור עס האָט מיר געגעבען אַנלאַס, איך זאָל נאָך דענקען איין וועג צו וועהלען. אויב איך זאָל בייטרעטען צו די „סעפּאַראַטיסטען״ און מיט זיי צוזאַמען קעמפֿען און צו די בעמערקטע טאַקטיק קיין ווערט נישט צו לייגען, אָדער זאָל איך בלייבען ביי דער פּאַרטיי, וועלכע האָט מיך אויסגעלערנט דענקען און וועלכע האָט מיך, חאָטש איך בין אַ יוד, אונטער דער פֿאָהנע פֿון רעוואָלוציאָן אַרינטער געפֿיהרט.

און יעצט ברענג איך די אורזאַכען, דורך וועלכע, צוריק קעהרענדיג פֿון לעמבערג צו דער אַרבייט, האָב איך בעשלאָסען דעם „סעפּאַראַטיזמוס״ נישט צו אונטערשטיצען. ערשטענס ווייל עס זענען דאָ אין דער פּאַרטיי יודישע אַנפֿיהרער, וועלכע האָבען שוין גענוג צייגניסע, אַז זיי זענען וואַהרע פֿיהרער פֿון די אַרבייטער און האָבען אפשר אַזוי פֿיעל פּראַקטיק, ווי אַזוי דאָס יודישע פּראָלעטאַריאַט צו אָרגאַניזירען, ווי די נייע מאַכערס, וואָס עסען פּוילישע אָנבאַסינס און יודישע מיטאָגס. דערפֿאַר האָב איך מורא, צו וועט זיי אין אַ קורצע צייט נישט אָנשמעקען איין נייע וויעטשערע אָדער זיי וועלען פֿערלירען דעם אַפּעטיט און וועלען גאָרנישט עסען! צווייטענס שרייען זיי דאָס מען האָט נישט איין בערופֿען קיין יודישע פֿערזאַמלונגען (חאָטש אַ ביסעל ליענגט) אַז אויף די פּראָווינץ האָט מען צווישען די יודען גאָר נישט געטהון, אַז מען מוז האָבען אַ אָרגאַן, שריפֿטען און נאָך

Do Ameryki i Kanady!

przeprawia najtaniej i najlepiej pospiesznymi i pocztowymi, wprost bez żadnego przesiadania z okrętu na okręt:

Generalny agent

M. G. Freudberg, ANTWERPIA 10. Van Leriusstraat (Belgia)

Odjazd do **Nowego Yorku** co sobotę; do **Kanady** co 10 dni! Wikt najlepszy, usługa staranna.

Niechaj nikt pierwej nie jedzie za morze, zanim od tej Agencyi nie otrzyma wyjaśnień i cennika, który wysyła się chętnie i darmo.

Darmo i opłatnie otrzyma każdy mój bogato illustrowany cennik **Instrumentów muzycznych** [illegible] oraz różnych zabawek

A. Scheuer, Kraków

ulica Grodzka L. 59/6.

די בילליגסטע בעצוגסקוועללע

אין גוטען אוהרען, גאָלד און זילבער, ביזשוטערי, אוהרען־בעשטאנד־טיילע אין ווערקציינגע, ווי איך מוזיק־אינסטרומענטע איזט ביי

I NATZ CYPRES, Krakau

FLORYANERGASSE 49.

איינע ניקעלטאַשענאוהר מיט 36 שטיק פרימא ווערקע מיט אויס־שריפט „סיסטעם ראָסקאָפף“ מיט דרייאיעהריגער גאַראַנטיע זאמט שענער ניקעלקעטע און לעדערבייטעל פל. 1.95.

ביי אבנאהמע פון דריי שטיק פל. 5.50, זעכס שטיק פל. 10.—.

רייך איללוסטרירטער פרייז־קוראַנט מיט 800 אבבילדונגען גראַטיס און פראַנקאָ.

אגענטען ווערדען געזוכט!

Nr. 13/14

די אידישע ארבייטער ביבליאָטעק

פון

דער פוילישער סאָציאַליסטישער פּאַרטיי.

גן־עדן התחתון. פרייז:	2 העלער.
קאוטסקי. די אונאַבהענגיקייט פון פוילען. פרייז:	10 „
פייגענבוים. ווי קומט א יוד צו סאָצ.? פרייז:	20 „
א. ווראנסקי. די אידען אין פוילען. פרייז:	10 „
ש. דיקשטיין. פון וואס איינער לעבט. פרייז:	20 „
וואס יעדער ארבייטער דאַרף וויסען און געדענקען.	30 „
ליעבקנעכט. די וואהרהייט איבער דעם סאָצ.	30 „
די אַרבייטער רעוואָלוציאָן. פרייז:	15 „
א. דעמבסקי. סטאַניסלאַוו קוניצקי. פרייז:	10 „
מ. מיכלזאָהן. הערשעל דער שנייַדער. פרייז:	10 „
לאַטאַרניק. יאראָסלאַוו דאָמבראָווסקי. פרייז:	10 „
שפיאָן. פרייז:	15 „
לאַטאַרניק. די גרויסע פראַנצויזישע רעוואָלוציאָן.	20 „
ב. א. י. לורוויג וואַרינסקי. פרייז:	20 „
אמעריקאַנער. פיל יפינא פלאַסקאָוויצקא. פרייז:	10 „
אַרבייטער געדיכטע. פרייז:	30 „
ב. א. י. אוגוסט בלאַצקי: פרייז:	10 „
א קלאָרער ענטפער (ביילאגע צום 8־טען נומער „ארבייטער“). פרייז:	15 „
די אַרבייטער סאָלידאַריטעט און דער קאַמפף אום דאזיין. פרייז:	10 „
פערדינאַנד לאַסאַל. פרייז:	15 „
מ. מיכלזאָהן. טאַדעאוש קאָשציושקאָ. פרייז	20 „
ב. פייגענבוים. דער רעכטער וועג. א ויכוח וועגען די פוילישע סאָציאַליסטישע פאַרטיי און איהרע פּאָדערו[illegible] אין צוויי טהיילען. פרייז:	80 „

די אַלע בראָשורען ווי אויך אַלע פוילישע אויסגאַבען פון פ. פ. ס. זיינען צו בעקומען אין דער אדמיניסטראַציאָן פון „פשעדשוויט“ Kraków, Grodzka 50.

Ostrzeżen[illegible]

przed bezwartościowemi naśladownictwami!

KUNEROL

z poręczen. najczyściejszy tłuszcz roślinny z orzechów kokosowych zawierający 100% tłuszczu. — Żądać „KUNEROLU“ w każdym lepszym handlu spożywczym. Do miejscowości, gdzie niema „KUNEROLU“ wysyłamy na próbę około 5 kilogr. brutto po cenie Kor. 6·50 opłatnie do każdej stacyi pocz. austr. [illegible] za zaliczką. — Dla hurtowników specyalne ceny. Broszurki i świadectwa lekarzy darmo.

Najstarsza i największa fabryka tłuszczu roślinnego w monarchii

Emanuel Khuner & Sohn

Wien, XIV/2.

Proszę zawsze żądać **Wyrobu krajowego!**

Munka oszczędzające, jędrne mydło

z „nosorożcem“ lub „kosą“

z Pierwszej Galicyjskiej Parowej Fabryki **mydła i świec**

Szymona Munka w Żywcu

(Założonej w roku 1846) Próbki i cenniki darmo.

די רעוואלוציאנערע בעוועגונג אין רוסלאנד און אין רוסיש־פוילען.

— „לאָדזער צייטונג“ שרייבט: דעם 28־טען אַפּריל, 12 דעם זייגער ביי־טאָג, בשעת אין דער פוילישער קרייץ־קירך איז אָבגעהאַלטען געוואָרען א גאָטעס-דיענסט, איז פּלוצלינג צווישען עולם געוואָרען אַ געשריי, אַז אין דער קירך געפינט זיך אַנ׳אַגענט פון דער געהיימער פּאָליציי. מען האָט דערביי אָנגעוויזען אויף איינעם אַנדריי מאַציאַשעק. מאַציאַשעק איז באַלד אַרויסגעגאַנגען פון דער קירך און דערמיט האט ער דערוועקט נאָך א גרעסערן חשד. איינינע מענשען האבען זיך אַלאַז געטהון נאָכיאָגען איהם. ער איז אַריינגעלאָפען אין הויף פון דעם הויז נו. 14 אויף וואָסחאָדנע גאַס און איז אַרויפגעקראָכען אויפ׳ן דאַך. ער האָט אָנגעהויבען שיסען פון א רעוואָלווער. אָבער זיינע פערפאָלגער זענען ניט אָבגעטרעטען. ער איז אַריבער אויפ׳ן דאַך פון דעם הויז נו. 16 און אַראָב אויפ׳ן הויף. ער האט זיך געבעטען ביי די איינוואוינער פון הויז, זיי זאָלען איהם בעהאַלטען, אבער אַלע טהירען זענען געווען פאַר איהם פערמאַכט. די פערפאָלגער האָבען איהם נעכאַפּט און שטאַרק געשלאָגען. מען האָט אַרויסגערופען אַ קאָרעטע פון „ניכער הילף“, אָבער דער המון האט ניט דערלאָזען, מען זאָל איהם צונעהמען. ערשט, אַז עס זענען געקומען קאָזאַקען, האָט איהם די קאָרעטע אָבגעפיהרט אין א שפּיטאָל, אָבער אין אַ שעה אַרום איז ער געשטאָרבען.

א דינאַמיטען באָמבע אין וואַרשא. שבת, דעם 20־טען מאַי האָבען צוויי אַגענטען בעמערקט אויף דער מיאָדאָוואַ גאַס אַ „פערדעכטיגע“ פּערזאָהן און האָבען איהם געוואָלט אַרעסטירען, ער האָט געוואָרפען אַ באָמבע. עס זענען אומגעקומען: ער, די צוויי שפּיאָנען און פיעל זענען פערוואונדעט געוואָרען. די באָמבע איז געווען וואַהרשיינליך אָנגענרייט פאַר׳ן גענ. נוב. וועלכער האָט געזאָלט דאָרט אַרום פאָהרען פון סאָבאָר.

די אַרבייטער וועלט.

צו די פאַרזיצענדע אין פערטרויאונגס־מענער פון די פאַך־פעראייגען, וויל אין די לעצטע צייטען האָט זיך די צאָהל פון די סטרייקען זעהר פערגרעסערט, האַלט איך פאַר נויטהיג צו דערמאָהנען די גענאָסען, אַז נור די סטרייקען קענען רעכענען אויף מאָראַלישע און מאַטעריעלע שטיצע פון דער אָרגאַניזאַציע און געווערקשאַפטליכער קאָמיסאָן, וועלכע וועלען אין זייער פיהרען זיך צופּאַסען צו אונזער סטרייקען־רעגוליאַמין.

לויט די בעשליסען פון דעם רעגוליאַמין, דאַרף מען וועניגסטענס 14 טעג בעפאָר דער סטרייק פאַנגט זיך אָן צו וויסען געבען דעם געווערקשאַפטליכען סעקרעטאַריאַט און דעם געהעריגען צענטראַל־פערבאַנד. איך בעט אַלזאָ אַלע גענאָסען, זיי זאָלען זיך צו די בעשליסען ווי אַם גענויסטען צו פּאַסען.

גלייכצייטיג דערמאָהן איך, אַז דאָס רעכט צו פערנאָנדערשיקען זאַמעל ליסטען צו די איינצעלנע אָרגאַניזאַציעס אין לאַנד האָט דאָס רעכט נור די געווערקשאַפטליכע קאָמיסיאָן און אַז נור די ליסטען, וועלכע דער לאַנדעס-סעקרעטער גיט אַרויס האָבען א חיוב-מאַכט. די אָרטיגע קאָמיטעטען האָבען דאָס רעכט צו זאַמלען נדבות אהן וויסען פון געווערקשאַפטליכען סעקרעטער העכסטענס נור אין גרענעץ פון זייער שטאָדט.

דער לאַנדעס געווערקשאַפטליכער סעקרעטער

זיגמונד זשולאַווסקי.

א קאַמפּף וועגען 8 אוהר שפּערע אין די האַרט געשעפטען. אין קראקוי פיהרען די האנדעלס אנגעשטעלטע זייט איינינע יאָהר, אהנע אונטערשיעד פון פּאַרטיי, אנ׳אַגיטאציע וועגען דער 8 אוהר שפּערע. דער ציוניסטישע פעראיין „אחדות“ האט געוואָלט ווייזען זיינע מיטגליעדער און די מיטגליעדער פון דעם „האנדעלס־אנגעשטעלטען“ פאַך פעראיין, אז זיי טהוען עטוואס מעהר ווי — יענע). זיי — די „הערען“ ציוניסטישע האנדעלס-אנגעשטעלטע“ (אזוי רופט מען זיי אין קראקוי).—האבען אנגעהויבען צו מאכען פערטרויליכע פערזאמלונגען, און געוועהלט פערטרויאונגס־מענער, וועלכע מען האט געשיקט צו די פּוטצוואַארען קויפלייטע, זיי זאלען אונטערשרייבען אז פון 15 מאי וועלען זיי שפּערען 8 אוהר די געשעפטען. די הארט קויפלייטע האבען אונטערגעשריבען, די איניציאטיווע דאצו האט געגעבען הערר ל י נ ד ע נ ב ו י ם (איין בעקאנטער גרויסער קויפמאן וועלכער האט נאך פאריגעס יאהר געשפּערט אויף פערלאנגען פון פערזאנאל 8 אוהר). עס האט זיך אבער געטראָפען א קטיגור, הערר ל י י ב י ל ר א ק א וו ע ר איין בעקאנטער גרויסער אונד רייכער קויפמאן, וואס האט ניט געוואלט אונטערשרייבען. דאס „ציוניסטישע אבענד שפּערע קאמיטע“ האט בעקומען יעצט די געלעגענהייט צו ווייזען זיינע „גבורות“. זיי האבען איינבערופען א פערזאמלונג פון דעם פערזאנאל אין 15 מאי 7 אוהר פריה און מען האט בעשלאסען צו שטרייקען. צום גרעסטען בעדויער האט זיך באלד געטראָפען א שטרייק־ברעכער דוקא א אינטעליגענטער מאן, א בוכהאלטער און א מיטגליעד פון דעם פעראיין „אחדות“ (איך מוז עס בעמערקען ווייל עס זענען דא צווישען דעם פערזאנאל אויך מיטגליעדער פון דעם האנדעלס־אנגעשטעלטען פאך־פעראיין). די הערען פון דעם אבענד שפּערע־קאמיטע, האבען זיך באלד געווענדעט צו הערר ראקאווער, ער זאל זיך אונטער שרייבען אז ער וועט שפּערען 8 אוהר דאס געשעפט. הערר ראקאווער האט אבער פון גאר ניט געוואלט הערען. מאנטאג ביי נאכט האבען די אלע קויפלייטע וועלכע האבען אונטערגעשריבען, די געשעפטע געשפּערט, מען האט אבגעהאלטען א פערזאמלונג פון די אלע האנדעלס אנגעשטעלטע אין וועלכען עס האט אנטייל גענומען געג. ג ר א ב ל ע ר, א דעלעגאט פון דעם „האנדעלס־אנגעשטעלטען פאך־פעראיין“ און נאך אלאנגע דיסקוסיאן האט מען בעשטעטיגט ווייטער צו שטרייקען און ווייטער די אקציאן שטארק צו פיהרען. דינסטאג פריה האט מען ערפאהרען דאס ה. ראקאווער האט פון זיין פערזאנאל נאך צוויי שטרייק ברעכער׳ס צו בעקומען: ז א נ ע נ ש י י ן און ג ר א ס מ א ן (ווידער מיטגליעדער פון „אחדות“) טאקי די וואס האבען נעכטען ביי נאכט געשטימט מען זאל שטרייקען. נאך מיטאג האבען זיך געווענדעט צו ראקאווער געג. ג ר א ס ס, פארזיטצענדער פון האנדעלסאנגעשטעלטען פעראיין און הערר פ י ט צ ע ל ע איינער פון דעם אבענד שפּערע־קאמיטעט וועלכען זיי האבען ערקלעהרט דאס בעגרינדעטע פערלאנגען פון פערזאנאל. נאך לאנגען דישקורס האט הערר ראקאווער פ ע ר ש פּ ר א כ ע ן געג. גראסס א ו י ף ז י י ן ע ה ר ע נ וו א ר ט דאס פון 22 מ א י וו ע ט ע ר ש פּ ע ר ע ן 8 א ו ה ר נור דאס פערזאנאל זאל מארגען ד. ה. 17 מאי אין געשעפט קומען. די דעלעגאטען האבען עס בעקאנט געגעבען דעם פערזאנאל, וועלכע האבען עס צו קענטניס גענומען. נאך׳ן שפּערען האבען די האנדעלס־אנגעשטעלטע געמאכט א דעמאנסטראציע אויף די גאסען כטראדאם, קארזמיערז דימעלסגאסע, ביי וועלכע מען האט אין איינוועגס געג. ז י ל ב י ג ע ר ארעסטירט אהנע ווארום.

אזי האט זיך געענדיגט דער ערשטער שטרייק צווישען די האנדעלסאנגעשטעלטע אין קראקוי.

איין תאראקטעריסטישע זאך וויל איך די הערען ציוניסטישע האנדעלסאנגעשטעלטע אויפמערקזאם מאכען, די ערשטע „נאהט הילף“ האט הערר ראקאווער געהאט פון שוואגער׳ס אין שוועגערינ׳ס, ציוניסטען מיט׳ן גאנצען מויל. אבער געגען ארבייטער איז מען אימער דא, ווען מען ברויך, — אפילו געגען ציוניסטישע. — זיי צו אונטערדריקען.

יעצט וויל איך מיט אפאר ווערטער בעשפּרעכען דאס פערהאלטען זיך פון די ציוניסטען צו די האנדעלאנגעשטעלטע ארגאניזאציע. אין קראקוי און אויך אין גאנץ גאליציען טרעטען די האנדעלסאנגעשטעלטע צו צו דעם צענטראל פערבאנד נאך ווין. די ציוניסטישע רעדעל־פיהרער׳ס ווילען ניט צו טרעטען צום וויענער האנדעלסאנגעשטעלטען פערבאנד. פאר וואס? ווייסען זיי אליין אויך ניט!... זיי זאגען... אז דער פערבאנד איז ניט גוט פאר די יודישע האנדעלסאנגעשטעלטע... וועלכער דען איז גוט? — פרעג איך — אלע יודישע פאך־ארגאניזאציעס טרעטען צו, צו זייערע פערבענדער פאר אלע איז עס גוט.. נור פאר אייך עגאאיסטען ניט!... היינט וואו מען ווארפט איין אויג זעהט מען א קאנצעטראציע פון אלע ארבייטער קרעפטע.

נ ו ר ע ס ל י ע ג ט א י ן א י י ע ר א י י ג ע נ ע ר א י נ ט ע ר ע ס ע נ י ט צ ו צ ו ל א ז ע ן צ ו ד ע ם... א י ה ר ה א ט פ ו ר כ ט א ז ד ע ר ג ר ו נ ד א ו נ ט ע ר א י י ע ר ע פ ו ס ז א ל נ י ט א ן ה ו י ב ע ן א י י נ צ ו פ א ל ע ן.. א ו ן ד ע ר י ו ד י ש ע ר ה א נ ד ע ל ס א נ ג ע ש ט ע ל ט ע ר וו ע ט ע ר ק ע נ ע ן א י י ע ר פ ו ס ט ע פ ר א ז ע א ז ו י וו י ד ע ר י ו ד י ש ע ר א ר ב י י ט ע ר ה א ט ז י ש ו י ן ל א נ ג ע ר ק ע נ ט. איך פערזיכער אייך אבער— וואס איך ווייס — אז פיעלע האבען שוין זיך אויסגעשלאסען פון אייער דיסציפלין און ציגעטרעטען צו דעם פאך פעראיין און דאביי צו דעם פערבאנד. איך האף אז אויך די איבריגע האנדעלסאנגעשטעלטע וועלכע זענען נאך ניט צוגעטרעטען צום פערבאנד וועלען יעצט צו טרעטען צו איהם און דאמאלס וועט מען קענען פיהרען איין אמת׳ע אקציע פאר א 8 אוהר שפּערע.

איך ענדיג מיט דעם אויסרוף:

עס לעבע דער האנדעלס־אנגעשטעלטער פאך פערבאנד!

עס לעבע די 8 אוהר שפּערע.

קראקוי דען 18 מאי 1905. אבסערוואטאר.

פון די פעראיינען!

אכטונג מאלער אונד לאקירער!

דער אויסשוס דער מאלער און לאקירער אין לעמבערג גיעט צו וויסען אלע אָרטסגרופען און צאָהלשטעלען, דאס זי רופט איין אין לעמבערג אם 9־טען יוני 1905 ד. ה. דעם ערשטען טאָג שבועות די יעהרליכע גענעראל־פערזאמלונג מיט דעם פאָלגענדען טאָגעסאָרדנונג: I. פּראָטאָקאָל פאָרלעזונג, II. קאססא-בעריכט, III. צענטראַל־אָרגאַניזאַציאָן, IV. ניי וואַהל דעם אויסשוס V. אַנטרעגע און אינטער פעלאַציאָנען. וויר בעטען אַלע אָרטסגרופען און צאהלשטעלען, זיי זאָלען שיקען דעלעגאטען, וועלכע מוזען געוועהלט ווערען נאָר אויף פערטרויליכע פערזאַמלונגען.

ע. מאָטהנער סעקרעטער דער II-טער.

בריעף קאַסטען.

צוליעב אָרט־מאַנגעל האָבען פיעל בריעף און קאָרעספּאָנדענצען ניט געקענט אריין אין דעם נומער. דערביי בעמערקען מיר, אז די בריעף און קאָרעספּאָנדענצען מוזען זיין געשריבען נור יודיש און... גוט יודיש. און דערביי דערמאָהנען מיר פיעל, אַז זשאַרגאָן האָט אויך זיי אָרטאָגראַפיע און... אַז זשאַרגאָן און דייטש זענען צוויי בעזונדערע שפּראַכען.